

Onderzoek Topinkomens in de (semi-)publieke sector 2003

Niveau en ontwikkeling van de inkomens van topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector 2001 – 2002

*Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directie Arbeidszaken Openbare Sector
Juni 2004*

Samenvatting

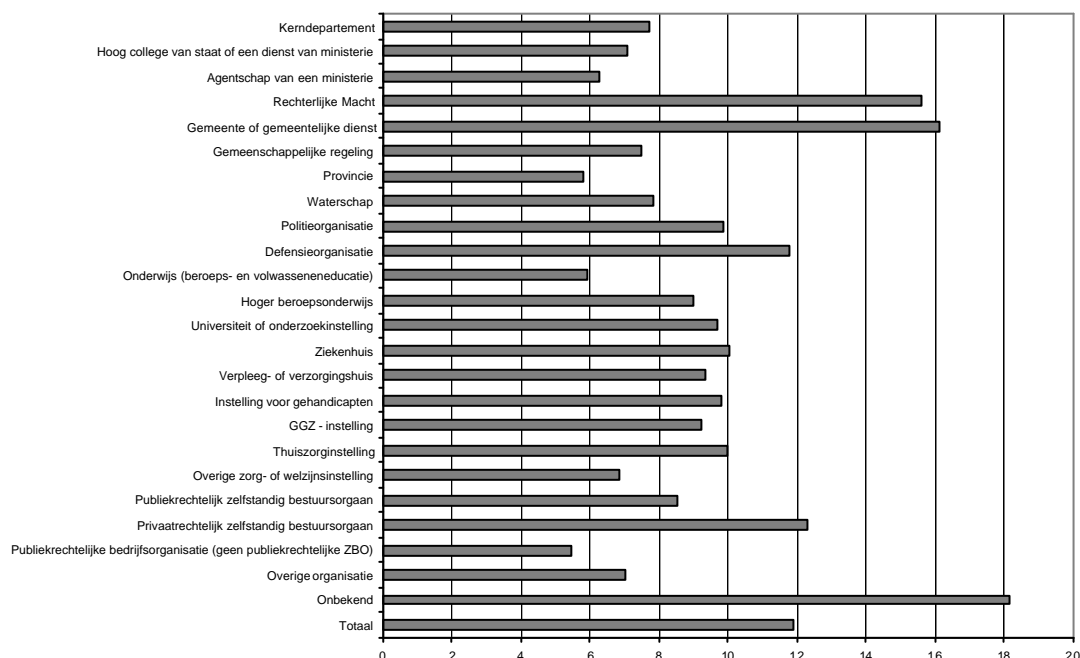
Medio 2003 zijn 2.302 instellingen in de (semi-)publieke sector benaderd met het verzoek gedetailleerde cijfers te verstrekken over de inkomens van hun topfunctionarissen. Hiervan heeft 64% gerespondeerd (1.473 instellingen). De uitkomsten in deze rapportage zijn op de gegevens van deze instellingen gebaseerd.

In 2002 zijn 4.589 topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector waargenomen met een jaarinkomen van ten minste € 60.000. Hiervan ontving 13% een jaarinkomen van € 120.000 of meer (617 topfunctionarissen). Dit aandeel varieert sterk binnen de (semi-)publieke sector. Het liep uiteen van 61% bij ziekenhuizen (119 functionarissen) tot 1% bij de waterschappen (2 functionarissen). Ook bij universiteiten/onderzoekinstellingen ontving een meerderheid van de waargenomen topfunctionarissen een jaarinkomen van € 120.000 of meer (54% oftewel 38 functionarissen).

Gemiddeld nam het jaarinkomen van een topfunctionaris in de (semi-)publieke sector met 11,9% toe van 2001 op 2002. Dit percentage varieerde van 5,5% bij de publiekrechtelijke bedrijfsorganisaties (geen publiekrechtelijke ZBO) tot 16,2% bij gemeenten/gemeentelijke diensten. Opvallend is dat de hoge inkomensgroei bij gemeenten/gemeentelijke diensten niet heeft geleid tot een hoog gemiddeld inkomen. In 2002 lag het gemiddelde inkomen onder de topfunctionarissen in deze sector op € 77.100. Blijkbaar is sprake van een inhaalslag onder de topfunctionarissen bij gemeenten/gemeentelijke diensten.

Grafiek S.1

Gemiddelde inkomensontwikkeling van topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector naar sector, 2001-2002

Bron: BZK, Onderzoek Topinkomens 2003.

Ten opzichte van topmanagers in het bedrijfsleven is sprake van een forse maar vergelijkbare loonstijging in de (semi-)publieke sector. Volgens de Arbeidsinspectie nam het bruto loon van

topmanagers in het bedrijfsleven gemiddeld met 8,5% toe tussen 2001 en 2002. Bij de topmanagers op het hoogste functieniveau (leiding geven aan grote ondernemingen of gelijkwaardige concerndelen of instellingen) groeide het loon gemiddeld met maar liefst 18,4%. Het ministerssalaris steeg in dezelfde periode met 3,6%.

De inkomensontwikkeling in de (semi-)publieke sector is versneld ten opzichte van twee jaar terug. Tussen 1999 en 2000 lag de gemiddelde inkomensontwikkeling van topfunctionarissen in de publieke sector op 5,3%, tussen 2001 en 2002 dus op 11,9%. In alle delen van de (semi-) publieke sector was sprake van een toegenomen groei van de topinkomens.

Inhoud

Samenvatting

1. Inleiding

2. Onderzoeksverantwoording

3. Inkomensniveau topfunctionarissen

4. Inkomensontwikkeling topfunctionarissen

Gehanteerde begrippen

Bijlagen: gedetailleerde tabellen

1. Inleiding

In de Ministerraad van 15 maart 2002 is besloten om periodiek het onderzoek Topinkomens in de (semi-)publieke sector uit te laten voeren door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), in samenwerking met de andere departementen. Het voorliggende onderzoeksrapport heeft betrekking op de jaren 2001 en 2002. Zoals blijkt uit de brief van de minister van BZK¹ zal dit onderzoek jaarlijks herhaald worden en omstreeks Prinsjesdag aan de Kamer worden aangeboden.

Het onderzoek geeft inzicht in de inkomensontwikkeling van de topfunctionarissen en in hun inkomensniveaus. De doelstelling van het onderzoek is het verzamelen en presenteren van inkomensgegevens. Dit ten behoeve van de discussie, de politieke besluitvorming en de beleidsontwikkeling rond de openbaarmaking van de topinkomens in de (semi-)publieke sector en de maatregelen om ongewenste inkomensontwikkelingen tegen te gaan.

2. Onderzoeksverantwoording

Het onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met het onderzoeksbureau Research voor Beleid en betreft een vrijwillige schriftelijke enquête. Medio 2003 zijn 2.302 vragenlijsten verstuurd naar instellingen in de (semi-)publieke sector. Hiervan hebben 1.473 instellingen gegevens verstrekt (64%²). Het databestand waarop de onderzoeksresultaten zijn gebaseerd, bevat de inkomensgegevens van 6.303 topfunctionarissen die binnen de organisaties zitting hebben in het hoogste leidinggevend orgaan welke belast is met de dagelijkse leiding. Overeenkomstig het vorige onderzoek naar topinkomens in de (semi-)publieke sector³, worden alleen functionarissen in de analyse meegenomen die jaarlijks een totaalinkomen incasseerden van minimaal € 60.000. Dit betekent dat de tabellen over het inkomen in 2002 gebaseerd zijn op de gegevens van 4.589 topfunctionarissen.

Als gevolg van natuurlijk verloop komt het regelmatig voor dat topfunctionarissen door het jaar heen van functie wisselen. Daardoor kan de beloning, die over een jaar wordt toegekend, betrekking hebben op een geheel jaar of een gedeelte daarvan. Bij het verwerken van de beloningsgegevens van topfunctionarissen die betrekking hebben op een deel van een jaar wordt rekening gehouden met het tussentijds in of uit diensttreden. Daarnaast vormen deeltijd dienstverbanden een factor om rekening mee te houden. Vanwege dergelijke ongelijkheden in arbeidsduur wordt een gestandaardiseerd jaarinkomen berekend. Dit berekende jaarinkomen is vergelijkbaar tussen de verschillende overheidssectoren en vergelijkbaar tussen 2001 en 2002. Benadrukt wordt dat de hier gepresenteerde beloningen de jaarbeloningen voor een topfunctie met een gestandaardiseerde arbeidstijd zijn. De beloningen komen daarom niet noodzakelijk overeen met de geldbedragen die de topfunctionarissen daadwerkelijk hebben ontvangen.

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29400 VII, nr. 29.

² Bij de interpretatie van de resultaten is dit responspercentage van belang. Hoewel dit percentage hoog mag worden genoemd, is uiteraard onbekend hoe hoog de inkomens van topfunctionarissen zijn bij de instellingen die niet hebben gerespondeerd. In hoeverre de waargenomen inkomensgegevens een representatief beeld geven van alle topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector, is niet zonder meer aan te geven.

³ DGMP/AO, Topinkomens in de (semi-)publieke sector, AB2002/U62745, 13 maart 2002.

Om de ontwikkeling van de topinkomens in kaart te kunnen brengen is het noodzakelijk om, van een functie, over de salarisgegevens van ten minste twee opeenvolgende jaren te beschikken. De onderzochte jaren betreffen 2001 en 2002. Uiteraard is het alleen mogelijk om een inkomensontwikkeling te berekenen indien beide jaren zijn ingevuld. Dit is niet altijd het geval, bijvoorbeeld omdat een instelling pas kort bestaat of de topfunctie langere tijd vacant is geweest. Hierdoor is het aantal topfuncties waarop de ontwikkeling is gebaseerd kleiner (3.866) dan het aantal topfunctionarissen waarvoor het inkomen in 2002 bekend is (4.589).

De onderzochte organisaties zijn onderverdeeld in vijf taakvelden: Openbaar Bestuur, Veiligheid, Onderwijs, Zorg en Welzijn en Overige sectoren en onbekend. In tabel 1 is een overzicht gegeven van het aantal topfunctionarissen (waarvoor het inkomen in 2002 bekend is en minimaal € 60.000 bedraagt) naar taakveld en sector. Meer dan de helft van de topfunctionarissen was werkzaam in het Openbaar Bestuur (57%). Van de 4.589 functionarissen waren dat er 2.593. Het grote aantal topfunctionarissen bij gemeenten en gemeentelijke diensten (1.962) was hiervoor verantwoordelijk. Maar ook in de sector Zorg en Welzijn werden veel topfunctionarissen geteld (1.206). Hiervoor verantwoordelijk was het grote aantal bij verpleeg- en verzorgingstehuizen (548).

Voor een juiste interpretatie van de resultaten is het van belang rekening te houden met de volgende nuancerings:

- non-respons:
De gegevens in dit onderzoek zijn gebaseerd op een vrijwillige enquête, waaraan 64% van de aangeschreven instellingen heeft meegewerkt. Hoewel dit percentage hoog mag worden genoemd, is uiteraard onbekend hoe hoog de inkomens van topfunctionarissen zijn bij de instellingen die niet hebben gerespondeerd. In hoeverre de waargenomen inkomensgegevens een representatief beeld geven van alle topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector, is niet zonder meer aan te geven.
- afbakening topfunctionaris:
Wie wel en wie niet als topfunctionaris is geteld, is bepaald door de respondent (zelfselectie). Hierdoor kunnen personen als topfunctionaris zijn geteld, terwijl deze eigenlijk niet een dergelijke functie uitoefenen. Andersom kan natuurlijk in ieder geval: de gegevens van een topfunctionaris niet zijn verstrekt.
- periode 2001 – 2002:
Vanzelfsprekend is de onderzochte periode van belang. Immers vanaf 2001 is de arbeidsmarkt, onder invloed van de economische conjunctuur, geleidelijk ruimer geworden. Bij de interpretatie van de inkomensontwikkeling speelt de situatie op de arbeidsmarkt een belangrijke rol.
- inkomensbegrip:
In dit onderzoek zijn behalve het bruto functieloon ook de vaste en variabele bijzondere beloningen tot het inkomen gerekend. Omdat vooral de variabele bijzondere beloningen per jaar in omvang kunnen verschillen, is dit van belang voor een juiste interpretatie van de inkomensontwikkeling.

Tabel 1
Topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector naar taakveld, 2002

	Totaal	
	Abs.	Rel.
Openbaar Bestuur	2.593	57%
Kerndepartement	124	3%
Hoog college van staat of een dienst van ministerie	107	2%
Agentschap van een ministerie	92	2%
Rechterlijke Macht	13	0%
Gemeente of gemeentelijke dienst	1.962	43%
Gemeenschappelijke regeling	31	1%
Provincie	100	2%
Waterschap	164	4%
Veiligheid	120	3%
Politieorganisatie	79	2%
Defensieorganisatie	41	1%
Onderwijs	189	4%
Onderwijs (beroeps- en volwasseneneducatie)	46	1%
Hoger beroepsonderwijs	73	2%
Universiteit of onderzoekinstelling	70	2%
Zorg en Welzijn	1.206	26%
Ziekenhuis	194	4%
Verpleeg- of verzorgingshuis	548	12%
Instelling voor gehandicapten	153	3%
GGZ – instelling	157	3%
Thuiszorginstelling	111	2%
Overige zorg- of welzijnsinstelling	43	1%
Overige sectoren en onbekend	481	10%
Publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan	142	3%
Privaatrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan	24	1%
Publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie ^{b)}	45	1%
Overige organisatie	188	4%
Onbekend	82	2%
Totaal	4.589	100%

Bron: BZK, Onderzoek Topinkomens 2003.

^{a)} Topfunctionarissen waarvoor het inkomen in 2002 bekend is en met een inkomen van minimaal € 60.000.

^{b)} Geen publiekrechtelijke ZBO.

3. Inkomensniveau topfunctionarissen

Om het inkomensniveau van topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector te kunnen beoordelen speelt de definitie ervan een belangrijke rol. Tot het inkomen is gerekend het bruto functieloon en de vaste en variabele bijzondere beloningen⁴. Omwille van de vergelijkbaarheid van de functionarissen zijn de belaste onkostenvergoedingen buiten beschouwing gebleven. Uitgaande van dit inkomensbegrip lag het gemiddelde inkomen van een minister op ongeveer € 120.000 in 2002. De inkomens van topfunctionarissen zijn hiertegen afgezet (tabel 2).

Van de 4.589 waargenomen topfunctionarissen ontving het leeuwendeel een inkomen tot € 100.000. Dit betrof 3.441 functionarissen. Nog eens 531 functionarissen verdienden een inkomen tussen de € 100.000 en € 120.000 en, tot slot, ontvingen 617 functionarissen een inkomen van meer dan € 120.000 per jaar. Van de waargenomen functionarissen ontving dus 13% een inkomen gelijk of meer dan dat van een minister (€ 120.000).

Uit tabel 2 blijkt dat het aantal topfunctionarissen met een jaarinkomen van € 120.000 of meer het grootst was in de sector Zorg en Welzijn (333 functionarissen). Maar ook bij het Openbaar Bestuur hadden 116 functionarissen een inkomen dat hoger lag dan dat van een minister. Het relatieve aandeel topfunctionarissen met een jaarinkomen van € 120.000 of meer verschilt sterk tussen de verschillende overheidssectoren. In het Openbaar Bestuur lag dit aandeel op 4%, in het Onderwijs op 35%. Dit aandeel was het hoogst bij de ziekenhuizen (61%), de universiteiten/onderzoekinstellingen (54%) en de kerndepartementen (44%) en het laagst bij de waterschappen (1%), gemeenten/gemeentelijke diensten (1%) en de gemeenschappelijke regelingen (3%). Eenzelfde beeld komt naar voren wanneer naar het gemiddelde jaarinkomen van een topfunctionaris wordt gekeken (zie ook grafiek 1). Deze was het hoogst bij de ziekenhuizen (€ 140.400), de universiteiten/onderzoekinstellingen (€ 125.200) en de kerndepartementen (€ 115.400) en het laagst bij de gemeenten/gemeentelijke diensten (€ 77.100), waterschappen (€ 82.000) en de gemeenschappelijke regelingen (€ 83.100).

⁴ Zie paragraaf Gehanteerde begrippen.

Tabel 2

Topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector naar inkomensklasse en sector, 2002

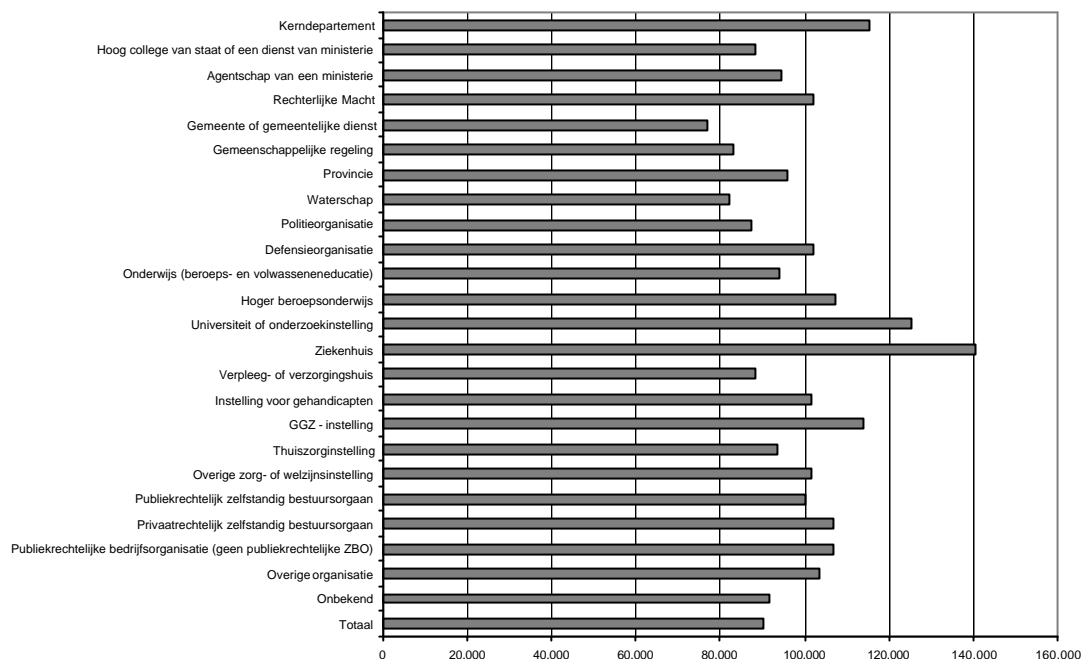
	Inkomen per jaar ^{a)}					
	60.000 tot 100.000 euro	100.000 tot 120.000 euro	Meer dan 120.000 euro	Totaal	Meer dan 120.000 euro	Gemid- delde
	<i>abs.</i>				%	<i>Euro</i>
Openbaar Bestuur	2.258	219	116	2.593	4	81.200
Kerndepartement	25	44	55	124	44	115.400
Hoog college van staat of dienst van ministerie	84	17	6	107	6	88.300
Agentschap van een ministerie	64	17	11	92	12	94.400
Rechterlijke Macht	4	6	3	13	23	102.000
Gemeente of gemeentelijke dienst	1.828	106	28	1.962	1	77.100
Gemeenschappelijke regeling	29	1	1	31	3	83.100
Provincie	76	14	10	100	10	95.900
Waterschap	148	14	2	164	1	82.000
Veiligheid	84	25	11	120	9	92.500
Politieorganisatie	64	11	4	79	5	87.600
Defensieorganisatie	20	14	7	41	17	102.000
Onderwijs	80	43	66	189	35	110.600
Onderwijs (beroeps- en volwasseneneducatie)	31	12	3	46	7	94.100
Hoger beroepsonderwijs	33	15	25	73	34	107.100
Universiteit of onderzoekinstelling	16	16	38	70	54	125.200
Zorg en Welzijn	703	170	333	1.206	28	102.700
Ziekenhuis	60	15	119	194	61	140.400
Verpleeg- of verzorgingshuis	397	85	66	548	12	88.400
Instelling voor gehandicapten	89	20	44	153	29	101.500
GGZ – instelling	60	31	66	157	42	114.000
Thuiszorginstelling	72	10	29	111	26	93.800
Overige zorg- of welzijnsinstelling	25	9	9	43	21	101.600
Overige sectoren en onbekend	316	74	91	481	19	100.900
Publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan	93	19	30	142	21	100.400
Privaatrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan	16	4	4	24	17	106.600
Publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie ^{b)}	22	8	15	45	33	106.600
Overige organisatie	123	26	39	188	21	103.300
Onbekend	62	17	3	82	4	91.600
Totaal	3.441	531	617	4.589	13	90.400

Bron: BZK, Onderzoek Topinkomens 2003.

^{a)} Bruto functieloon inclusief vaste en variabele bijzondere beloningen.^{b)} Geen publiekrechtelijke ZBO.

Grafiek 1

Gemiddeld jaarinkomen^{a)} van topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector naar sector, 2002

Bron: BZK, Onderzoek Topinkomens 2003.

^{a)} Bruto functieloon inclusief vaste en variabele bijzondere beloningen.

Het aandeel functionarissen met een inkomen van € 120.000 of meer varieert ook naar omvang van de organisatie (uitgedrukt in aantal werknemers). Uit tabel 3 blijkt dat naarmate de organisatieomvang toeneemt dit aandeel ook toeneemt. Enige uitzondering vormen de organisaties met 7.000 of meer werknemers waarbij het aandeel € 120.000 of meer juist lager is dan in de voorliggende omvangcategorie. Bij de laagste inkomensklasse daalt ruwweg het aandeel functionarissen met de organisatieomvang. Hiermee wordt het algemene beeld bevestigd dat naarmate het aantal medewerkers van de organisatie stijgt het inkomen van de topfunctionarissen toeneemt.

Tabel 3**Topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector naar inkomensklasse en organisatieomvang, 2002**

	Inkomen per jaar ^{a)}			Totaal
	60.000 tot 100.000 euro	100.000 tot 120.000 euro	Meer dan 120.000 euro	
	%			abs.
Minder dan 100 werknemers	90	5	4	524
100 - 250 werknemers	92	4	4	1.224
250 - 700 werknemers	81	12	7	1.140
700 - 2.000 werknemers	63	16	21	1.093
2.000 – 7.000 werknemers	28	23	49	393
Meer dan 7.000 werknemers	35	24	42	101
Onbekend	75	16	9	114
Totaal	75	12	13	4.589

Bron: BZK, Onderzoek Topinkomens 2003.

^{a)} Bruto functieloon inclusief vaste en variabele bijzondere beloningen.

4. Inkomensontwikkeling topfunctionarissen

Voor het grootste deel van de topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector steeg het bruto jaarinkomen tussen de 0 en 10% van 2001 op 2002. Van de 3.866⁵ topfunctionarissen betrof dit 2.228 personen (zie tabel 4), oftewel 58%. Voor een klein deel van functionarissen was sprake van een daling van het jaarinkomen (5%). Het overige deel van de functionarissen zag het inkomen met meer dan 10% toenemen (37%). Hierbij is van belang dat de variabele bijzondere beloningen, welke onderdeel uitmaken van het inkomen, van jaar op jaar in omvang kunnen verschillen.

Gemiddeld nam het jaarinkomen van een topfunctionaris in de (semi-)publieke sector met 11,9% toe van 2001 op 2002. Dit percentage varieerde van 5,5% bij de publiekrechtelijke bedrijfsorganisaties (geen publiekrechtelijke ZBO) tot 16,2% bij gemeenten/gemeentelijke diensten⁶ (zie ook grafiek 2). Omdat bij gemeenten/gemeentelijke diensten veel topfunctionarissen zijn waargenomen (namelijk 1.582 functionarissen), telt de hoge groei in deze sector zwaar mee in het gemiddelde van de totale (semi-)publieke sector. Opvallend is dat de hoge inkomensgroei in deze sector niet heeft geleid tot een hoog gemiddeld inkomen. In 2002 lag het gemiddelde inkomen onder de topfunctionarissen in deze sector op €77.100 (zie tabel 2). Blijkbaar is sprake van een inhaalslag onder de topfunctionarissen bij gemeenten/gemeentelijke diensten.

⁵ Van de 4.589 topfuncties waarvoor het jaarinkomen van 2002 bekend is en meer dan €60.000 bedraagt, zijn er 3.866 waarvoor ook het jaarinkomen van 2001 bekend is. Daar gegevens van beide jaren noodzakelijk zijn, is de inkomensontwikkeling gebaseerd op de gegevens van 3.866 respondenten.

⁶ Alleen bij organisaties waarvoor de sector onbekend is, steeg het jaarinkomen van de topfunctionarissen met gemiddeld 18,2%.

Tabel 4

Topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector naar inkomensontwikkeling en sector, 2001-2002

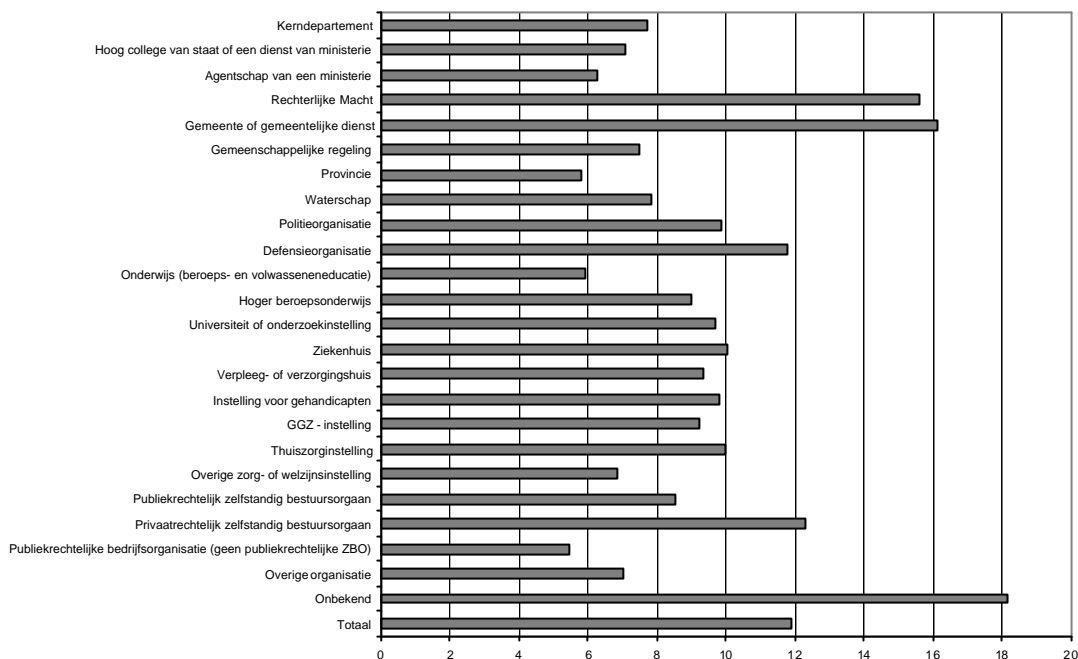
	Inkomensontwikkeling ^{a)}					
	< 0%	0-10%	> 10%	Totaal	Aan- deel > 10%	Gem. ontwik- keling
	abs.				%	
Openbaar Bestuur	97	1.134	886	2.117	42	13,9
Kerndepartement	19	39	29	87	33	7,8
Hoog college van staat of een dienst van ministerie	7	63	26	96	27	7,1
Agentschap van een ministerie	9	55	15	79	19	6,2
Rechterlijke Macht	1	6	1	8	13	15,6
Gemeente of gemeentelijke dienst	52	774	756	1.582	48	16,2
Gemeenschappelijke regeling	1	17	6	24	25	7,5
Provincie	4	69	13	86	15	5,8
Waterschap	4	111	40	155	26	7,8
Veiligheid	4	51	46	101	46	10,5
Politieorganisatie	3	38	30	71	42	9,9
Defensieorganisatie	1	13	16	30	53	11,8
Onderwijs	10	99	51	160	32	8,4
Onderwijs (beroeps- en volwasseneneducatie)	3	32	7	42	17	5,9
Hoger beroepsonderwijs	4	34	23	61	38	9,0
Universiteit of onderzoekinstelling	3	33	21	57	37	9,7
Zorg en Welzijn	48	686	348	1.082	32	9,5
Ziekenhuis	12	110	56	178	31	10,1
Verpleeg- of verzorgingshuis	13	311	164	488	34	9,4
Instelling voor gehandicapten	7	90	40	137	29	9,8
GGZ – instelling	8	92	47	147	32	9,3
Thuiszorginstelling	5	56	32	93	34	10,0
Overige zorg- of welzijnsinstelling	3	27	9	39	23	6,9
Overige sectoren en onbekend	34	258	114	406	28	9,4
Publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan	17	74	29	120	24	8,5
Privaatrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan	2	12	7	21	33	12,3
Publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie ^{b)}	2	32	5	39	13	5,5
Overige organisatie	12	111	36	159	23	7,0
Onbekend	1	29	37	67	55	18,2
Totaal	193	2.228	1.445	3.866	37	11,9

Bron: BZK, Onderzoek Topinkomens 2003.

^{a)} Bruto functieloon inclusief vaste en variabele bijzondere beloningen.^{b)} Geen publiekrechtelijke ZBO.

Grafiek 2

Gemiddelde inkomensontwikkeling^{a)} van topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector naar sector, 2001-2002

Bron: BZK, Onderzoek Topinkomens 2003.

^{a)} Bruto functieloon inclusief vaste en variabele bijzondere beloningen.

Ten opzichte van topmanagers in het bedrijfsleven is sprake van een forse maar vergelijkbare loonstijging in de (semi-)publieke sector. Volgens de Arbeidsinspectie nam het bruto loon van topmanagers in het bedrijfsleven gemiddeld met 8,5% toe tussen 2001 en 2002⁷. Bij de topmanagers op het hoogste functieniveau (leiding geven aan grote ondernemingen of gelijkwaardige concerndelen of instellingen) groeide het loon gemiddeld met maar liefst 18,4%. Het ministersalaris steeg in dezelfde periode met 3,6%.

De inkomensontwikkeling in de (semi-)publieke sector is versneld ten opzichte van twee jaar terug. Tussen 1999 en 2000 lag de gemiddelde inkomensontwikkeling van topfunctionarissen in de publieke sector op 5,3%, tussen 2001 en 2002 dus op 11,9%. In alle delen van de (semi-)publieke sector was sprake van een toegenomen groei van de topinkomens. De versnelling was het grootst in het Openbaar Bestuur (8,9 procentpunten) en het kleinst in het Onderwijs (3,2 procentpunten).

⁷ Arbeidsinspectie Kantoor Den Haag, *Arbeidsvoorwaardenontwikkelingen in 2002*, Een onderzoek naar de ontwikkelingen in de bruto-uurlonen en de extra uitkeringen, augustus 2003.

Gehanteerde begrippen

Belaste onkostenvergoedingen

Deze bruto vergoeding wordt in de regel forfaitair toegekend en niet op basis van declaratie. Hieronder kunnen vallen de vaste representatievergoeding, de tegemoetkoming voor ziektekostenverzekering en vaste onkostenvergoedingen in verband met het volgen van cursussen, seminars, symposia en congressen, etc.

Funcieloon

Funcieloon is bruto loon exclusief toelagen, toeslagen en andere vaste vergoedingen zoals vakantiegeld of eindejaarsuitkering.

Jaarinkomen

In deze rapportage wordt tot het jaarinkomen gerekend het bruto funcieloon inclusief vaste en variabele bijzondere beloningen, maar exclusief belaste onkostenvergoedingen. Daarnaast wordt een tweede inkomensbegrip gehanteerd (in de bijlagen). Hierbij zijn belaste onkostenvergoedingen ook meegeteld.

Topfunctionarissen

Dit zijn functionarissen die zitting hebben in het hoogst leidinggevende orgaan dat belast is met de dagelijkse leiding van de organisatie. Hieronder vallen de politieke en de ambtelijke leiding, de directie, het dagelijkse bestuur, het managementteam, het college, etc. Hiertoe worden zowel ambtelijke functionarissen als politieke bestuurders (politieke ambtsdragers) gerekend. Tot de politieke ambtsdragers worden gerekend: ministers, staatssecretarissen, leden van de Eerste en Tweede Kamer, Commissarissen van de Koningin, provinciaal gedeputeerden en statenleden, burgemeesters, wethouders, (deel-)gemeenteraadsleden, algemeen bestuurders waterschappen, dagelijks bestuur waterschappen en voorzitter waterschappen.

Variabele bijzondere beloningen

Variabele bijzondere beloningen betreffen alle door de werkgever toegekende bruto toelagen en toeslagen die per jaar in omvang kunnen verschillen, zoals bonussen, tantièmes, gratificaties, eenmalige uitkeringen, bewust belonen, winstdelingen, etc. Indien deze beloning netto wordt uitgekeerd, dient het bedrag gebruteerd te worden. Uitgesloten zijn afkoopregelingen en eventuele nabetalings.

Vaste bijzondere beloningen

Vaste bijzondere beloningen betreffen alle door de werkgever gegarandeerde bruto toelagen en toeslagen, zoals vakantiegeld, eindejaarsuitkering, vaste persoonlijke toelagen, ambtstoelagen etc. Indien deze beloning netto wordt uitgekeerd, dient het bedrag gebruteerd te worden.

Bijlagen: gedetailleerde tabellen

Tabel A.1

Topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector naar inkomensklasse en sector, 2002

	Inkomen per jaar ^{a)}			Totaal	Gemid- delde
	60.000 tot 100.000 euro	100.000 tot 120.000 euro	Meer dan 120.000 euro		
	<i>abs.</i>			<i>Euro</i>	
Openbaar Bestuur	2.258	219	116	2.593	81.200
Kerndepartement	25	44	55	124	115.400
Hoog college van staat of een dienst van ministerie	84	17	6	107	88.300
Agentschap van een ministerie	64	17	11	92	94.400
Rechterlijke Macht	4	6	3	13	102.000
Gemeente of gemeentelijke dienst	1.828	106	28	1.962	77.100
Gemeenschappelijke regeling	29	1	1	31	83.100
Provincie	76	14	10	100	95.900
Waterschap	148	14	2	164	82.000
Veiligheid	84	25	11	120	92.500
Politieorganisatie	64	11	4	79	87.600
Defensieorganisatie	20	14	7	41	102.000
Onderwijs	80	43	66	189	110.600
Onderwijs (beroeps- en volwasseneneducatie)	31	12	3	46	94.100
Hoger beroepsonderwijs	33	15	25	73	107.100
Universiteit of onderzoekinstelling	16	16	38	70	125.200
Zorg en Welzijn	703	170	333	1.206	102.700
Ziekenhuis	60	15	119	194	140.400
Verpleeg- of verzorgingshuis	397	85	66	548	88.400
Instelling voor gehandicapten	89	20	44	153	101.500
GGZ - instelling	60	31	66	157	114.000
Thuiszorginstelling	72	10	29	111	93.800
Overige zorg- of welzijnsinstelling	25	9	9	43	101.600
Overige sectoren en onbekend	316	74	91	481	100.900
Publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan	93	19	30	142	100.400
Privaatrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan	16	4	4	24	106.600
Publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie ^{b)}	22	8	15	45	106.600
Overige organisatie	123	26	39	188	103.300
Onbekend	62	17	3	82	91.600
Totaal	3.441	531	617	4.589	90.400

Bron: BZK, Onderzoek Topinkomens 2003.

^{a)} Bruto functieloon inclusief vaste en variabele bijzondere beloningen.^{b)} Geen publiekrechtelijke ZBO.

Tabel A.2

Topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector naar inkomensklasse en organisatieomvang, 2002

	Inkomen per jaar ^{a)}			Totaal	Gemid- delde
	60.000 tot 100.000 euro	100.000 tot 120.000 euro	Meer dan 120.000 euro		
	<i>abs.</i>			<i>Euro</i>	
Minder dan 100 werknemers	474	28	22	524	78.800
100 - 250 werknemers	1.125	54	45	1.224	77.400
250 - 700 werknemers	926	138	76	1.140	85.300
700 - 2.000 werknemers	686	178	229	1.093	100.100
2.000 – 7.000 werknemers	109	91	193	393	126.400
Meer dan 7.000 werknemers	35	24	42	101	120.100
Onbekend	86	18	10	114	92.700
Totaal	3.441	531	617	4.589	90.400

Bron: BZK, Onderzoek Topinkomens 2003.

^{a)} Bruto functieloon inclusief vaste en variabele bijzondere beloningen.

Tabel B.1

Topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector naar inkomensklasse en sector, 2002

	Inkomen (incl. belaste onkostenvergoeding) per jaar ^{a)}				
	60.000 tot 100.000 euro	100.000 tot 130.000 euro	Meer dan 130.000 euro	Totaal	Gemid- delde
	<i>abs.</i>				<i>Euro</i>
Openbaar Bestuur	2.167	339	87	2.593	84.100
Kerndepartement	20	58	46	124	122.300
Hoog college van staat of een dienst van ministerie	78	25	4	107	91.300
Agentschap van een ministerie	55	27	10	92	97.500
Rechterlijke Macht	4	8	1	13	104.600
Gemeente of gemeentelijke dienst	1.783	161	18	1.962	79.800
Gemeenschappelijke regeling	29	1	1	31	83.200
Provincie	54	40	6	100	99.700
Waterschap	144	19	1	164	82.500
Veiligheid	77	36	7	120	94.900
Politieorganisatie	58	18	3	79	89.600
Defensieorganisatie	19	18	4	41	105.100
Onderwijs	66	73	50	189	113.700
Onderwijs (beroeps- en volwasseneneducatie)	30	14	2	46	96.600
Hoger beroepsonderwijs	26	32	15	73	110.000
Universiteit of onderzoekinstelling	10	27	33	70	128.900
Zorg en Welzijn	695	231	280	1.206	104.200
Ziekenhuis	60	19	115	194	143.000
Verpleeg- of verzorgingshuis	392	99	57	548	89.500
Instelling voor gehandicapten	88	34	31	153	102.700
GGZ - instelling	58	49	50	157	115.400
Thuiszorginstelling	72	18	21	111	95.500
Overige zorg- of welzijnsinstelling	25	12	6	43	103.200
Overige sectoren en onbekend	295	110	76	481	103.700
Publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan	85	33	24	142	103.800
Privaatrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan	16	5	3	24	111.300
Publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie ^{b)}	19	16	10	45	108.700
Overige organisatie	121	31	36	188	105.100
Onbekend	54	25	3	82	95.100
Totaal	3.300	789	500	4.589	92.900

Bron: BZK, Onderzoek Topinkomens 2003.

^{a)} Bruto functieloon inclusief vaste en variabele bijzondere beloningen en belaste onkostenvergoeding.^{b)} Geen publiekrechtelijke ZBO.

Tabel B.2**Topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector naar inkomensklasse en organisatieomvang, 2002**

	Inkomen (incl. belaste onkostenvergoeding) per jaar ^{a)}				
	60.000 tot 100.000 euro	100.000 tot 130.000 euro	Meer dan 130.000 euro	Totaal	Gemid- delde
	<i>abs.</i>				<i>Euro</i>
Minder dan 100 werknemers	467	40	17	524	80.400
100 - 250 werknemers	1.097	92	35	1.224	79.800
250 - 700 werknemers	890	192	58	1.140	87.600
700 - 2.000 werknemers	644	263	186	1.093	102.800
2.000 - 7.000 werknemers	95	137	161	393	129.400
Meer dan 7.000 werknemers	29	38	34	101	125.100
Onbekend	78	27	9	114	95.800
Totaal	3.300	789	500	4.589	92.900

Bron: BZK, Onderzoek Topinkomens 2003.

^{a)} Bruto functieloon inclusief vaste en variabele bijzondere beloningen en belaste onkostenvergoeding.

Tabel C.1

Topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector naar inkomensontwikkeling en sector, 2001-2002

	Inkomensontwikkeling ^{a)}				
	< 0%	0-10%	> 10%	Totaal	Gemiddelde
	<i>abs.</i>				<i>%</i>
Openbaar Bestuur	97	1.134	886	2.117	13,9
Kerndepartement	19	39	29	87	7,8
Hoog college van staat of een dienst van ministerie	7	63	26	96	7,1
Agentschap van een ministerie	9	55	15	79	6,2
Rechterlijke Macht	1	6	1	8	15,6
Gemeente of gemeentelijke dienst	52	774	756	1.582	16,2
Gemeenschappelijke regeling	1	17	6	24	7,5
Provincie	4	69	13	86	5,8
Waterschap	4	111	40	155	7,8
Veiligheid	4	51	46	101	10,5
Politieorganisatie	3	38	30	71	9,9
Defensieorganisatie	1	13	16	30	11,8
Onderwijs	10	99	51	160	8,4
Onderwijs (beroeps- en volwasseneneducatie)	3	32	7	42	5,9
Hoger beroepsonderwijs	4	34	23	61	9,0
Universiteit of onderzoekinstelling	3	33	21	57	9,7
Zorg en Welzijn	48	686	348	1.082	9,5
Ziekenhuis	12	110	56	178	10,1
Verpleeg- of verzorgingshuis	13	311	164	488	9,4
Instelling voor gehandicapten	7	90	40	137	9,8
GGZ - instelling	8	92	47	147	9,3
Thuiszorginstelling	5	56	32	93	10,0
Overige zorg- of welzijnsinstelling	3	27	9	39	6,9
Overige sectoren en onbekend	34	258	114	406	9,4
Publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan	17	74	29	120	8,5
Privaatrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan	2	12	7	21	12,3
Publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie ^{b)}	2	32	5	39	5,5
Overige organisatie	12	111	36	159	7,0
Onbekend	1	29	37	67	18,2
Totaal	193	2.228	1.445	3.866	11,9

Bron: BZK, Onderzoek Topinkomens 2003.

^{a)} Bruto functieloon inclusief vaste en variabele bijzondere beloningen.^{b)} Geen publiekrechtelijke ZBO.

Tabel C.2**Topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector naar inkomensontwikkeling en organisatieomvang, 2001-2002**

	Inkomensontwikkeling ^{a)}			Totaal	Gemiddelde
	< 0%	0-10%	> 10%		
	<i>abs.</i>				%
Minder dan 100 werknemers	36	314	110	460	9,6
100 - 250 werknemers	36	567	408	1.011	14,4
250 - 700 werknemers	33	535	389	957	12,3
700 - 2.000 werknemers	53	568	337	958	9,8
2.000 - 7.000 werknemers	27	161	115	303	10,6
Meer dan 7.000 werknemers	6	37	39	82	12,5
Onbekend	2	46	47	95	15,9
Totaal	193	2.228	1.445	3.866	11,9

Bron: BZK, Onderzoek Topinkomens 2003.

^{a)} Bruto functieloon inclusief vaste en variabele bijzondere beloningen.

Tabel D.1

Topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector naar inkomensontwikkeling en sector, 2001-2002

	Inkomensontwikkeling (incl. belaste onkostenvergoeding) ^{a)}				
	< 0%	0-10%	> 10%	Totaal	Gemiddelde
	<i>abs.</i>				%
Openbaar Bestuur	100	1.135	882	2.117	13,4
Kerndepartement	15	44	28	87	7,6
Hoog college van staat of een dienst van ministerie	7	59	30	96	7,4
Agentschap van een ministerie	13	52	14	79	6,1
Rechterlijke Macht	1	6	1	8	15,7
Gemeente of gemeentelijke dienst	53	779	750	1.582	15,5
Gemeenschappelijke regeling	1	17	6	24	7,5
Provincie	5	68	13	86	5,6
Waterschap	5	110	40	155	7,7
Veiligheid	4	52	45	101	10,3
Politieorganisatie	3	38	30	71	9,8
Defensieorganisatie	1	14	15	30	11,6
Onderwijs	12	97	51	160	8,3
Onderwijs (beroeps- en volwasseneneducatie)	3	32	7	42	6,1
Hoger beroepsonderwijs	6	32	23	61	8,8
Universiteit of onderzoekinstelling	3	33	21	57	9,5
Zorg en Welzijn	49	686	347	1.082	9,4
Ziekenhuis	12	110	56	178	10,0
Verpleeg- of verzorgingshuis	16	312	160	488	9,2
Instelling voor gehandicapten	7	88	42	137	9,9
GGZ - instelling	8	94	45	147	9,2
Thuiszorginstelling	5	53	35	93	9,9
Overige zorg- of welzijnsinstelling	1	29	9	39	7,2
Overige sectoren en onbekend	36	260	110	406	9,2
Publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan	17	73	30	120	8,6
Privaatrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan	2	12	7	21	11,9
Publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie ^{b)}	3	33	3	39	5,4
Overige organisatie	12	112	35	159	7,0
Onbekend	2	30	35	67	17,0
Totaal	201	2.230	1.435	3.866	11,6

Bron: BZK, Onderzoek Topinkomens 2003.

^{a)} Bruto functieloon inclusief vaste en variabele bijzondere beloningen en belaste onkostenvergoeding.^{b)} Geen publiekrechtelijke ZBO.

Tabel D.2**Topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector naar inkomensontwikkeling en organisatieomvang, 2001-2002**

	Inkomensontwikkeling (incl. belaste onkostenvergoeding) ^{a)}				
	< 0%	0-10%	> 10%	Totaal	Gemiddelde
	<i>abs.</i>				%
Minder dan 100 werknemers	38	315	107	460	9,3
100 - 250 werknemers	35	573	403	1.011	14,0
250 - 700 werknemers	38	531	388	957	12,0
700 - 2.000 werknemers	55	561	342	958	9,7
2.000 - 7.000 werknemers	26	164	113	303	10,2
Meer dan 7.000 werknemers	6	39	37	82	12,2
Onbekend	3	47	45	95	15,0
Totaal	201	2.230	1.435	3.866	11,6

Bron: BZK, Onderzoek Topinkomens 2003.

^{a)} Bruto functieloon inclusief vaste en variabele bijzondere beloningen en belaste onkostenvergoeding.

Tabel E.1

Topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector naar inkomenscomponenten en sector, 2002

	Gemiddelden per jaar ^{a)}				Totaal
	Functie- loon	Bijzondere belonin- gen		Belaste onkos- tenver- goeding	
		Vast	Variabel		
Euro					
Openbaar Bestuur	71.100	9.400	800	2.900	84.100
Kerndepartement	96.900	15.400	3.100	6.800	122.300
Hoog college van staat of een dienst van ministerie	78.200	6.900	3.200	3.000	91.300
Agentschap van een ministerie	80.700	11.800	1.900	3.100	97.500
Rechterlijke Macht	98.000	3.900	0	2.600	104.600
Gemeente of gemeentelijke dienst	67.600	9.000	500	2.800	79.800
Gemeenschappelijke regeling	73.200	7.700	2.200	100	83.200
Provincie	83.400	12.000	500	3.800	99.700
Waterschap	73.400	8.200	400	500	82.500
Veiligheid	78.100	12.900	1.500	2.400	94.900
Politieorganisatie	74.400	12.400	800	2.000	89.600
Defensieorganisatie	85.300	13.800	2.900	3.000	105.100
Onderwijs	90.700	17.700	2.200	3.100	113.700
Onderwijs (beroeps- en volwasseneneducatie)	81.800	10.500	1.800	2.500	96.600
Hoger beroepsonderwijs	91.700	13.500	1.900	3.000	110.000
Universiteit of onderzoekinstelling	95.600	26.800	2.800	3.700	128.900
Zorg en Welzijn	90.700	10.300	1.800	1.500	104.200
Ziekenhuis	119.900	17.100	3.300	2.600	143.000
Verpleeg- of verzorgingshuis	78.500	8.600	1.300	1.100	89.500
Instelling voor gehandicapten	89.800	9.200	2.500	1.300	102.700
GGZ – instelling	101.600	11.100	1.300	1.400	115.400
Thuiszorginstelling	84.500	8.000	1.300	1.700	95.500
Overige zorg- of welzijnsinstelling	93.600	7.400	500	1.600	103.200
Overige sectoren en onbekend	87.200	11.100	2.600	2.800	103.700
Publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan	85.100	12.000	3.300	3.500	103.800
Privaatrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan	89.000	11.200	6.400	4.700	111.300
Publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie ^{b)}	95.400	10.400	800	2.100	108.700
Overige organisatie	89.700	10.900	2.700	1.900	105.100
Onbekend	80.000	10.500	1.100	3.500	95.100
Totaal	78.900	10.200	1.300	2.500	92.900

Bron: BZK, Onderzoek Topinkomens 2003.

^{a)} Bruto functieloon inclusief vaste en variabele bijzondere beloningen en belaste onkostenvergoeding.^{b)} Geen publiekrechtelijke ZBO.